

Богачик Т.С.,
заступник директора з науково-методичної роботи
Комунального закладу «Інститут післядипломної
педагогічної освіти Чернівецької області»,
кандидат історичних наук, доцент

АРХІТЕКТУРА МЕТОДИЧНОЇ ПІДТРИМКИ ПЕДАГОГІВ: СТРАТЕГІЧНА МЕТА ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Системна трансформація національної освітньої галузі, зумовлена реалізацією Концепції «Нова українська школа», процесами євроінтеграції та гострою потребою в адаптації до викликів воєнного стану й цифровізації, висуває принципово нові вимоги до професійної компетентності педагога. Сучасний учитель має виступати не лише транслятором предметних знань, а й фасилітатором, коучем та архітектором динамічного освітнього середовища [4].

Водночас традиційна модель науково-методичної роботи, що тяжіє на всіх рівнях до інструктивності та стандартизованих форматів, повинна забезпечувати належну оперативність у реагуванні на індивідуальні професійні дефіцити вчителів. Тому постає об'єктивна наукова і практична потреба у проєктуванні гнучкої, багаторівневої архітектури методичної підтримки як цілісної екосистеми безперервного професійного розвитку педагогічних кадрів.

Сучасна стратегічна мета методичної підтримки полягає в розвитку професійної незалежності педагога, його критичного мислення та готовності до безперервного навчання впродовж життя. Цей процес базується на принципах педагогоцентризму, що передбачає створення безпечного й комфортного середовища. У такому просторі традиційний контроль та інспектування поступаються місцем партнерству, де методична підтримка діє як ментор, фасилітатор і надійний помічник учителя.

Реалізація загальнообласної науково-методичної проблеми «Удосконалення фахової майстерності та професійних компетентностей педагогічних працівників в умовах освітніх викликів і реформ», за якою у

2026 році розпочато роботу, відповідно вимагає від адміністрацій закладів освіти, керівників професійних педагогічних спільнот/формувань усіх рівнів, відповідальних працівників управлінь освітою територіальних громад, Комунального закладу «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області», центрів професійного розвитку педагогічних працівників організації та здійснення методичної підтримки педагогічних працівників за такими напрямками:

- трансформація професійної майстерності: розвиток фахових компетентностей освітян через впровадження інноваційних технологій, цифрових інструментів та адаптивних методик у системі безперервної освіти;
- консолідація взаємодії та партнерства;
- масштабування кращих педагогічних практик: виявлення, наукове узагальнення та активне поширення успішної педагогічної практики щодо забезпечення високої якості освіти та розбудови безпечного, інклюзивного і психологічно комфортного освітнього середовища [7].

Окреслена науково-методична проблема виступає ключовим вектором науково-методичного супроводу професійного розвитку педагогічних працівників Чернівецької області. Тому для ефективного виконання пріоритетної мети кожна освітня інституція, яка його забезпечує, повинна мати чіткий алгоритм дій.

Робота над першим етапом загальнообласної проблеми вимагає переформатування методичної роботи від формальних заходів до індивідуального супроводу вчителя. Головна мета – забезпечити науково-методичний супровід професійного розвитку педагогів для роботи в умовах сучасних освітніх викликів та реформ (НУШ, цифровізація, безпекове середовище).

Трансформація системи професійного розвитку педагогів передбачає комплексне оновлення їхніх цифрових навичок через поєднання самодіагностики, практичного навчання та сучасних мікроформатів. Ключовим кроком є регулярний моніторинг професійного рівня педагогічного колективу за

допомогою щорічного проходження національних тестів, зокрема тесту «Цифрограм», що дозволяє точно визначити індивідуальні зони для зростання. Замість застарілих теоретичних лекцій освітній процес переорієнтовується на прикладну взаємодію: воркшопи, тренінги та хакатони тощо, де вчителі на практиці опановують передові інструменти штучного інтелекту, технології гейміфікації та функціонал систем дистанційного навчання (Moodle, Google Workspace). Для максимально ефективного та швидкого засвоєння нових знань без відриву від роботи впроваджується методика мікронавчання: наприклад, регулярні 15-20-хвилинні сесії під час засідань професійних спільнот, які дозволяють оперативно розібрати та одразу протестувати конкретну цифрову навичку чи інструмент [8].

У цьому контексті необхідно розробити комплексну стратегію методичного супроводу педагогів на початку навчального року. Зокрема, ефективний старт навчального року в закладі освіти вимагає від адміністрації та керівників професійних спільнот скоординованих дій, спрямованих на підтримку вчителя в умовах освітніх трансформацій. Цей процес координується у три взаємопов'язані етапи: від виявлення індивідуальних дефіцитів педагога до стратегічного планування всієї методичної системи закладу.

На першому діагностично-прогностичному етапі пропонуємо провести аудит професійних потреб педагогічних працівників. Замість формального звітування адміністрації необхідно розробити цифровий інструментарій (наприклад, анонімні Google-форми або інтерактивні чеклисти самооцінювання). Основний фокус діагностики варто спрямувати на виявлення дефіцитів у сферах цифровізації навчання, критеріального та формувального оцінювання, організації інклюзивного простору та підтримки ментального здоров'я. На основі зібраних даних формується матриця професійних потреб колективу, яка дозволяє відійти від шаблонізації та перейти до персоналізованого підходу. Особлива увага на цьому етапі надається індивідуальним співбесідам із молодими спеціалістами та новопризначеними колегами. Для побудови якісних інструментів оцінювання та розуміння вимог до кваліфікації педагогів слід

керуватися затвердженим Професійним стандартом «Вчитель закладу загальної середньої освіти» [6].

На наступному стратегічно-інтеграційному етапі отримані результати аудиту стануть фундаментом для оновлення планів роботи методичних структур та професійних спільнот. Головне завдання керівників – не просто скоригувати теми засідань, а органічно інтегрувати в них завдання чинної обласної науково-методичної проблеми. Традиційні пасивні доповіді мають поступитися місцем практико-орієнтованим форматам: воркшопам, кейс-методам, методичним рингам, тренінгам, аукціонам тощо. Тематику самоосвіти вчителів та засідань спільнот варто синхронізувати з єдиним науково-методичним вектором регіону, що забезпечує єдність теоретичних підходів та практичного виконання. Оновлені плани проходять обов'язкове обговорення та затверджуються на засіданні науково-методичної ради закладу, територіальних професійних спільнот.

На третьому, практико-орієнтованому етапі, необхідно розробити та впроваджувати дорожню карту підтримки вчителів, які реалізують реформу «Нова українська школа» у базовій та старшій профільній школі. Цей документ є чітким покроковим графіком дій на перше півріччя, який, до прикладу, можна укласти наступним чином:

- вересень присвячується нормативно-інформаційному кейсу (опрацювання модельних навчальних програм, критеріїв оцінювання та ведення документації);

- у жовтні розгортається система взаємовідвідування уроків та горизонтального наставництва за принципом «рівний – рівному»;

- у листопаді проводяться заходи проміжного аналізу (методичні мости, круглі столи, семінари-практикуми тощо) для обговорення перших здобутків і викликів;

- грудень завершує цикл логічним аудитом матеріально-технічного забезпечення, коригуванням освітніх траєкторій та залученням психологічної служби для профілактики професійного вигорання педагогів.

У підсумку така трикрокова система (аудит, інтеграція, дорожня карта) дозволяє створити гнучке та підтримувальне освітнє середовище, де кожен педагог отримує адресну допомогу задля підвищення якості освіти. Сучасний науково-методичний супровід професійного розвитку педагогічних працівників вимагає повної відмови від застарілої вертикальної моделі «директив і звітів» на користь створення живої, гнучкої екосистеми партнерства. Ця трансформація базується на трьох взаємопов'язаних процесах: зміцненні горизонтальних зв'язків, налагодженні якісного зворотного зв'язку та спільному проєктуванні змін [2, с. 44].

Основою оновленої системи є розвиток горизонтальних зв'язків, які руйнують професійну ізоляцію окремих закладів та педагогів. Функціонування міжтериторіальних професійних спільнот дозволяє вчителям-предметникам вільно обмінюватися дієвими лайфхаками та методичними знахідками. Водночас створення мобільних мережевих експертних груп із-поміж кращих практиків та сертифікованих педагогів допомагає оперативно розв'язувати гострі освітні проблеми (наприклад, оцінювання в НУШ чи подолання освітніх втрат) та миттєво поширювати готові рішення серед колег.

Безперечно, ефективність такої мережі безпосередньо залежить від налагодження дієвого зворотного зв'язку у трикутнику «КЗ “ІППОЧО” – ЦПРПП, територіальний відділ, управління освітою – адміністрація школи». Регулярне проведення живих стратегічних сесій та тематичних фокус-груп дозволяє директорам і заступникам відкрито озвучувати реальні потреби своїх колективів. Завдяки такому постійному діалогу КЗ «ІППОЧО» та консультанти центрів професійного розвитку отримують можливість миттєво коригувати плани навчання та пропонувати закладам освіти саме ті заходи (тренінги, практикуми тощо), які актуальні тут і зараз.

Найвищою точкою цієї синергії стає спільне проєктування (co-design) освітнього контенту. Нова парадигма передбачає обов'язкове залучення практикуючих учителів до створення методичних рекомендацій та локальних освітніх програм. Коли шкільний педагог стає співавтором змін, а не просто

пасивним виконавцем чужих інструкцій, документи виходять «приземленими» та життєздатними.

Оцінювання, систематизація та науково-методичний аналіз педагогічних здобутків становлять фундамент для успішного впровадження освітніх інновацій. Первинний відбір і валідація ефективних моделей відбуваються у межах професійних змагань, які мотивують освітян до творчого пошуку та виявляють агентів змін. Наступне масштабування та популяризація перевірених підходів забезпечуються через панорамні виставки, що діють як інтерактивні платформи для прямої комунікації та обміну досвідом. Підсумковим кроком у цьому аналітичному циклі є науково-практичні конференції, покликані теоретично обґрунтувати емпіричні результати, верифікувати їхню дієвість та розробити стратегічні плани для масового впровадження інновацій в освітню систему.

Для практичної реалізації цього етапу в межах педагогічних спільнот (професійних спільнот, асоціацій, творчих груп) доцільно запровадити низку цільових заходів. Вони допоможуть перетворити теоретичне узагальнення на живий інструмент професійного зростання. Пропонуємо перелік практичних заходів, розподілених за трьома ключовими етапами:

- *заходи для верифікації та стимулювання (конкурси та відбір):*

- марафони педагогічних ідей та інновацій: короткострокові онлайн-змагання, де спільноти презентують мікрометодики (наприклад, «Ефективна педагогічна 5-хвилинка» або «Цифровий інструмент для SEL»);

- конкурс панорамних методичних кейсів: професійне змагання не окремих учителів, а цілих творчих груп чи шкільних професійних спільнот, що стимулює командну співпрацю;

- педагогічні хакатони: командні змагання зі швидкого вирішення конкретних освітніх викликів (наприклад, за певний час розробити адаптивний урок для інклюзивного класу);

- *заходи для демонстрації та обміну (виставки та інтерактиви):*

- методичний вернісаж (панорама практик): офлайн або онлайн-виставка, де кожна педагогічна спільнота створює свій «стенд» або інтерактивну дошку (наприклад, на Padlet) із готовими матеріалами для завантаження;

- педагогічний мікрофон/спіч-сесії у стилі TED: короткі (до 7 хвилин) динамічні виступи лідерів спільнот, які презентують виключно практичний інструмент, що вже дав високі результати;

- майстер-руми та воркшопи «Рівний – рівному»: практичні заняття, де автори кращих методик не просто розповідають, а моделюють ситуацію, де інші педагоги виступають у ролі учнів та тестують розробку;

- *заходи для концептуалізації та тиражування (конференції та дорожні карти):*

- практико-орієнтовані дискусійні панелі: замість класичного читання доповідей на конференціях – проведення фасилітованих дискусій, круглих столів та «світових кафе» (World Cafe) для аналізу трендів;

- методичні студії з розробки дорожніх карт: стратегічні сесії педагогічних спільнот, де на основі відібраних практик створюються покрокові інструкції (алгоритми впровадження) для решти шкіл регіону;

- презентація та верифікація електронного каталогу: фінальний захід, де спільнота офіційно представляє відібрані та відредаговані матеріали для опису результатів вивчення успішної практики, подання на розгляд науково-методичної ради та розміщення на інформаційному сайті КЗ «ІППОЧО» відповідно до Положення про вивчення, узагальнення та поширення успішних практик роботи педагогічних працівників закладів освіти Чернівецької області [5].

Варто зауважити, що модернізація методичної підтримки педагогічних працівників вимагає від усіх інституцій, які її здійснюють, переходу до діяльнісного формату. Адже професійне зростання вчителя відбувається не лінійно, а через постійний пошук, проєктування та самоосвіту. Практико-орієнтований вектор трансформує весь спектр компетентностей педагога: його

фахові знання, особистісні якості та соціальні навички. Ефективне керування цими змінами забезпечується на трьох рівнях: по-перше, на стратегічному – через концептуалізацію та нормативне оформлення, по-друге, на тактичному – шляхом практичного моделювання та впровадження, по-третє, на аналітичному – через рефлексивний моніторинг та якісну експертну оцінку результатів [1].

У межах методичної підтримки особливого значення набуває технологія педагогічного консультування. Її головне завдання – точно визначати професійні труднощі педагогів, надавати експертну допомогу керівництву та моделювати покрокові шляхи виходу з кризових ситуацій. Для досягнення реальних результатів консультування має перетворитися з поодиноких зустрічей на безперервний процес підтримки. Саме системність, узгодженість та регулярність надання такої допомоги є основою для якісного вдосконалення фахової компетентності педагогічних кадрів [1].

Пріоритетним завданням методичної підтримки залишається стимулювання інформальної освіти педагога. Тому зусилля варто спрямувати на системне опанування вчителями інноваційного цифрового інструментарію та сучасних вебтехнологій. Особливу увагу варто надати підтримці авторського проектування: від теоретичної розробки до практичної апробації особистих дидактичних матеріалів. Водночас важливо забезпечити ефективну інтеграцію педагогів у професійне середовище через їхнє залучення до колективних і групових форм методичної роботи як на рівні закладу освіти, так і в межах територіальної громади [3, с. 33].

Зрештою, підкреслимо, що сучасна архітектура методичної підтримки педагогів трансформується в багаторівневу сервісну екосистему, що базується на партнерстві, горизонтальному навчанні та індивідуальних траєкторіях професійного зростання. Ефективність системи забезпечується синергією регіонального (КЗ «ІППОЧО»), муніципального (ЦПРПП, територіальних відділів, управлінь освітою) та локального (заклади освіти)

рівнів, де ключовим є перехід від директивного контролю до підтримки та автономії вчителя.

Список використаних джерел та літератури

1. Богачик Т.С. Науково-методичний супровід формування професійної компетентності педагогічних працівників: сучасні виклики та актуальні завдання. URL: <https://drive.google.com/file/d/1XgpoVTqNRN6pfZ4D7CEwnQ38AneRKgS/view> (дата звернення: 04.06.2026).

2. Богачик Т.С. Необхідність партнерської взаємодії у науково-методичному супроводі формування професійної компетентності педагогічних працівників НУШ. *Партнерство в парадигмі Нової української школи: виклики часу*: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції (онлайн), 19 травня 2025 р. / КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР ; КВНЗ «Харків. акад. неперервної освіти»; Тернопільський ОКППО та ін. Житомир : КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР, 2025. С.42-47.

3. Богачик Т.С. Прогностичність розвитку предметно-методичної компетентності вчителя в системі неперервної освіти. *Екосистема професійного розвитку педагога: сучасні виклики, перспективи та управлінські рішення*: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (онлайн), 25 травня 2026 р. / Мін-во освіти і науки України; Житомир. обл. рада; Департамент освіти і науки Житомир. обл. держ. адмін. та ін. Житомир : КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР, 2026. С. 31-34.

4. Концепція Нової української школи. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school> (дата звернення: 05.06.2026).

5. Положення про вивчення, узагальнення та поширення успішних практик роботи педагогічних працівників закладів освіти Чернівецької області. *Інформаційний сайт КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області»*. URL: <https://drive.google.com/file/d/180ZHIzdBXypOrS-I3KeIo7GoifXerz5S/view> (дата звернення: 03.06.2026).

6. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024

№1225. URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity?__cf_chl_f_tk=g7 (дата звернення: 05.06.2026).

7. Річні плани, звіти. План роботи Комунального закладу «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області» на 2026 рік. КЗ «ІППОЧО». URL: <https://drive.google.com/file/d/1PCeBZ7mcUAc5zMSKFJfS2mpTe9dxIq3/view> (дата звернення: 03.06.2026).

8. Сікора Я.Б. Мікронавчання як провідна ідея електронного навчання. URL: https://eprints.zu.edu.ua/38400/1/9-10.11.23_%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-167-169.pdf (дата звернення: 04.06.2026).